

N:o 16.

Af herr **Ridderbjelke**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser rörande det indelta manskapets tjenstetid.*

Allt mer och mer synas åsigterna inom landet ena sig derom, att vår nuvarande härordning icke motsvarar de förväntningar, som uttalades vid framläggandet för 1892 års urtima riksdag af det då antagna härordningsförslaget.

Jag vill här icke inlåta mig på frågan, i hvilka hänseenden förhoppningarna rörande resultatet af 1892 års härordning blifvit gäckade. Jag åtnöjer mig blott med att konstatera, det förtroendet för nämnda härordning i icke obetydlig mån är rubbadt, och att fordran på en förstärkning af försvaret framträder med alltjemt ökad styrka. Då emellertid fråga uppstår på hvad sätt denna förstärkning bör åstadkommas, skilja sig uppfattningarna inom landet högst väsentligt. Å ena sidan yrkas högljudt och med anspråk på ofelbarhet i uppfattningen, att hela vår nuvarande försvarsorganisation skall undanrödjas för att lemna rum för en på allmänna värnpligtens princip uteslutande hvilande härordning. Å andra sidan framhåller man deremot, att den nuvarande grunden för försvarsorganisationen bör bibehållas, att ett konsekvent genomfördt värnpligtssystem ingalunda är nödvändigt, och att nationen icke är villig underkasta sig de oerhörda uppoffringar af penningar och arbetskraft, som utgöra förutsättningar för tillämpning af ett dylikt system, der vapenöfningarna icke, såsom nu är förhållandet, finge räknas i dagar, icke ens i månader, utan i år, ja till och med i flera år, såvidt systemet skall

tillämpas på ett sätt, att man får en fullt betryggande härordning. För min del instämmer jag i den sistnämnda uppfattningen och anser, att en för våra förhållanden lämplig försvarsorganisation bör sökas, icke genom *upphäfvandet* utan genom *förbättrandet* af det nuvarande systemet, stamsoldater och värnpligtige. I en annan afgifven motion har jag framställt förslag om utsträckning af de värnpligtigas vapenöfningar till det mått, som måste anses utgöra ett *minimum* för så vidt ändamålet med öfningarna skall vinnas. Men det är icke tillräckligt att utsträcka de värnpligtiges vapenöfningar för att höja härens krigsduglighet, förändringar måste äfven vidtagas för att stamsoldaten bättre än nu skall kunna fylla sin uppgift att vara en föregångsman för den värnpligtige, till hvilken denne kan lita sig.

Man anser i allmänhet, att den indelta stammen till följd af dess höga ålder icke motsvarar de fordringar, som man i vår tid måste hafva på uthållighet och rörlighet hos soldaten.

Man kan ej neka till, att detta till en viss grad är riktigt, ehuru väl det förhållandet, att det indelta manskapets medelålder icke torde öfverstiga några och trettio år, visar, att en stor öfverdrift ligger i talet om »hög ålder», och ännu större öfverdrift ligger i påståendet, att i allmänhet taget ålder och bräcklighet göra den indelta soldaten otjenlig till krigstjänst. Det finnes emellertid inom indelta armén ett jemförelsevis stort antal soldater mellan 40 och 50 år, och derom böra allas meningar kunna ena sig, att det vore en stor fördel, om dessa kunde utbytas mot manskap af lägre ålder.

Förändrade föreskrifter rörande det indelta manskapets tjenstetid, syftande derhän, att om möjligt ingen må kvarstå i tjensten längre, än som i allmänhet är förenligt med bibehållandet af full kroppskraft, måste naturligen vara ett önskemål för hvar och en, som vill förbättra vår armés tjenstduglighet. Då soldaten uppnått en ålder af 40 år, är hans kroppskonstitution i allmänhet sådan, att hans lämplighet för militär-tjenstgöring minskats, hvarför nämnda ålder bör anses vara den, då afgång från krigstjensten är önskvärd.

Men för att kunna möjliggöra ett tidigare afskedstagande måste äfven pensionsåldern inträda tidigare. Ty ett stort hinder för soldatens tidigare afgång ur tjensten är, att full pension från Vadstena krigsmanskassa först tilldelas soldat, som är 50 år gammal och tjent 30 år. Man må icke undra på, att en soldat, som tjentat 15 à 20 år känner sig föga manad att afgå utan pension, då han vet sig hafva rätt till sådan, om

han står kvar i tjensten till uppnådd pensionsålder. Pensionen är visserligen liten, men dock alltid en god hjälp för den gamle och till arbete mången gång oduglige åldringen.

För arméns större tjenstduglighet skulle det alltså vara af stor betydelse, om det möjliggjordes för manskapet att tidigare ega rätt till afsked med pension, men om detta skulle vara till någon nytta, måste äfven pensionsåldern sänkas till 20 tjenstår och 40 lefnadsår, och det kan ej anses annat än rättvist, att en soldat, som så länge, väl och troget tjenat staten, må för sina återstående lefnadsdagar åtnjuta pension till samma belopp som det nu utgående, såsom en belöning för trogen tjenst och till hjälp för sitt uppehälle på ålderdomen.

När den pensionsmessige soldaten nu afgår från tjensten, vill han naturligen skaffa sig någon civil tjenst eller något stadigvarande arbete. Han är dock dertill ofta för gammal. Får han deremot afgå vid 40 lefnadsår, har han ännu fullkomlig arbetskraft och bör med nutidens arbetstillfällen hafva lätt att få förmånliga anställningar, med det anseende som våra indelta soldater hafva för pålitlighet och ordning. Man kan därför vara förvissad om, att det allra största flertalet soldater skulle begagna sig af rättigheten att vid den uppnådda pensionsåldern lemna tjensten för att ägna sig åt borgerliga värf, der de länge kunde hafva sitt uppehälle och vara till gagn. Härigenom skulle omsättningen vid den indelta armén blifva större samt manskapet yngre och tjenstdugligare.

Rust- och rotehållares skyldighet att rekrytera torde genom en sådan reform nog ej blifva försvårad, ty redan nu är omsättningen större än förr, hvarjemte utsigten till tidigare pension bör bidraga till lättare rekrytanskaffning.

Emellertid skulle en reform i denna riktning komma att rubba nu gällande knektekontrakt, och redan af denna anledning bör rust- och rotehållarnes samtycke fordras för soldats afskedande vid 40 år. Säkerligen skulle dock detta sällan nekas; ty det bör ligga i rust- och rotehållarnes eget intresse, att soldaten afgår, medan han ännu kan skaffa sig stadig plats på annat håll, hvarigenom rusthållet eller roten befrias från att hysa honom och bidraga till hans försörjning på ålderdomen. För öfrigt må påpekas, att redan nu soldat i vissa undantagsfall har rätt att i förtid afgå (se kongl. kungörelsen den 1 april 1887 n:o 16), hvadan den föreslagna åtgärden icke allt för mycket strider mot redan bestående förhållanden.

Ehuru likuande bestämmelser i afseende å pensionsrätt vid afskedstagandet böra tillämpas äfven å den värfvade stamsoldaten, anser jag icke nödigt att härom göra framställning, enär den saken torde falla af sig sjelf, och inskränker jag mitt förslag ensamt till den indelta soldaten och ryttaren.

På grund af hvad jag här ofvan haft äran anföra, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i nu gällande föreskrifter rörande rote- och rusthållet, att indelt manskap berättigas att efter tjugu tjenste- och fyratio lefnadsår, med rust- eller rotehållarens medgifvande, erhålla afsked ur krigstjensten med pension enligt de grunder, som nu äro gällande för indelt manskaps underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Stockholm den 25 januari 1900.

Fr. Ridderbjelke.